

PUNT SELVA

Article publicat en un llibre de fotos antigues, per comarques, editat pel Punt Diari el 19 de març de 2003.

La Selva, comarca serena. La Selva, comarca de l'aigua. Les esplèndides fotografies realitzades els primers decennis del segle XX corresponen als actuals pobles de la Selva. Tanmateix, aquesta ha estat i és una comarca difícil de definir tot i ser una de les més antigament nomenades. Els seus orígens es remunten a l'antic ardiaconat de Girona que comprenia d'Arenys de Mar a Sant Feliu de Guíxols, de Breda a Salt i abraçava per dins Arbúcies i Santa Coloma de Farners. Administrativament, l'any 1774 es plasmà més clarament la Selva amb la creació a Hostalric, capital del vescomtat de Cabrera, d'un ofici d'hipoteques, origen dels més tard anomenats Registres de la Propietat. L'any 1820 es crearen els partits judicials i Santa Coloma de Farners es convertí en la capital d'un d'ells, en detriment de l'antiga capital Hostalric. El partit abraçava Bescanó i Cassà per l'est i arribava a Tordera, agafant també Viladrau o Sant Hilari Sacalm. La redistribució dels partits judicials el 1834 amb la implantació de les anomenades Alcaldies Majors reduí l'àmbit: els punts extrems n'eren Anglès, Arbúcies, Hostalric i Caldes. Les alcaldies majors restaren força intactes fins la Segona República, tot i que Amer aconseguí integrar-se en el partit judicial de Girona i Blanes maldava constantment per convertir-se en la capital. La divisió en comarques de l'any 1932 no féu gaire res més que convertí el partit judicial en comarca, amb Santa Coloma de Farners com a capital tal com ara la coneixem i ta com la veieren, encara que sense el nom oficial de comarca, els fotògrafs que tant bé la retrataren les primeres dècades del segle XX

La Selva, una comarca diversa: majoritàriament del bisbat de Girona, però amb pobles com Sant Hilari Sacalm o Osor integrats en el bisbat de Vic. Majoritàriament de la "província" de Girona, però amb pobles com Fogars de la Selva, Espinelves o Viladrau de la "província" de Barcelona. La Selva: muntanya, plana i marina. La diversitat a l'abast de qualsevol sibarita. La Selva, un cant a la varietat amb subcomarques ben definides com les Guilleries o el Montseny, o la ben anomenada Costa Brava. No estranyi que l'informe Roca de revisió del model comarcal català (2001) s'acarnissi amb la comarca i la desmembri totalment amb la creació d'una Selva

Marítima amb Blanes com a capital, el pas de diversos pobles al Gironès o al Vallès i la simple continuïtat de la plana i la muntanya com a nova Selva.

No tenien aquests problemes els selvatans del 1910 o 1920. Uns selvatans que havien tingut el privilegi de canviar de segle, d'arribar al famós i esperat segle XX, el segle del Progrès, així, amb majúscules. Un selvatà nascut el 1870 o el 1880 veia més canvis al seu voltant que les deu generacions anteriors. La imatge d'aquest afortunat ja podia ser plasmada en paper dur gràcies a la fotografia introduïda en la dècada dels 70. Aquest afortunat selvatà ja podia agafar el tren a Caldes de Malavella, Sils, Maçanet o Hostalric per anar a Barcelona o cap a França. Com explica un hisendat colomenc en el seu dietari, agafaven "el camí de ferro". Aquest afortunat selvatà veurà com pot sortir de nits o llegir a casa amb l'aparició de la llum elèctrica. Anglès, vila selvatana, fou el primer poble de tot l'estat espanyol que ja l'any 1890 disposava d'enllumenat públic elèctric. I tot gràcies a una altra visió que veia el nostre afortunat selvatà: les fàbriques, l'aparició de les grans fàbriques en determinats punts de les seves contrades que canviaren totalment el tarannà, vida i costums dels pagesos de pobles com Anglès, La Cellera, Osor o Sant Julià del Llor. Fàbriques com la famosa Burés d'Anglès inaugurada l'any 1887, o la colònia industrial de Bonmatí inaugurada el 1903 i que donarà lloc al naixement del poble més jove de la Selva que pocs anys més tard, el 1911, veurà el pas del tren Girona- Olot, tot un altre món per a la muntanya selvatana.

Malgrat tots aquests signes de progrés, la Selva, en les primeres dècades del segle XX, vivia del bosc, la pesca i l'agricultura. Davant el comerç creixent de Blanes, veiem la duresa del treball en el camp en llocs com el Pla de les Arenes de Sant Hilari Sacalm. Malgrat el moviment obrer que neix a Anglès a redós de la Burés, veiem uns carboners a Arbúcies o Santa Coloma de Farners vivint en condicions infrahumanes al mig del bosc. Malgrat la força que adquireixen els sindicats de rodors, era norma la prepotència de l'amo sobre el masover, amb un tracte basat més en el paternalisme que no en la justícia social. Joaquim Ruyra o Prudenci Bertrana plasmaran molts d'aquests moments: paisatges naturals o paisatges humans de la Selva

I al mig d'aquest embolic, l'afortunat selvatà veurà aparèixer un fenomen de masses que avui dia encara perdura amb l'insípid nom de turisme, i que abans rebia el nom més escaient d'estiueig. La Selva, aquesta comarca tant diversa, oferia uns béns naturals cada vegada més cotitzats: l'aigua marina i l'aigua termal. Blanes, Lloret i Tossa (sense posar "de Mar", fals invent de promoció turística) veieren com les seves cales i platges començaven a ser visitades, que no envaïdes, per grups d'estiuejants que

volien fruir de l'aire marí, del sol i dels banys reparadors. Aquests estiuejants augmentaren el seu nombre sobretot en la dècada de 1920, quan Ferran Agulló batejà l'esplèndid paisatge amb el nom de Costa Brava i es començaren a edificar els primers xalets. Però molt abans que aquests visitants marins, les modes europees de mitjans segle XIX havien propiciat a La Selva l'aparició dels banys termals. Situada en una falla tectònica bona part de la comarca, les aigües termals flueixen en diversos llocs, i Santa Coloma de Farners, Caldes de Malavella i Sant Hilari Sacalm començaren a canviar la seva visió del món, començaren a obrir-se gràcies a les colònies d'estiuejants que, primer en cases particulars, més tard en els flamants balnearis, "prenien les aigües". La majoria membres de la burgesia barcelonina, els estiuejants aportaren diners, sens dubte, però també un canvi de mentalitat local: es construïren passeigs, xalets, casinos, al redós d'aquests colònies temporals. S'editaren diaris i setmanaris, es muntaren jocs florals, es crearen orquestres i grups de teatre influenciats per la vida barcelonesa.

I fou en bona part gràcies a aquests estiuejants que portaven "glamour" i cosmopolitisme que la comarca de la Selva està avui tan ben retratada; gràcies a ells, molts fotògrafs iniciaren les col·leccions de postals que ara podem fruir en aquest llibre. Molt bona part de les fotografies conservades acuradament en arxius correspon a treballs realitzats per Jaume Tort a Tossa, Casas a Lloret, Josep Pons a Blanes, Xavier Aulí a Santa Coloma de Farners, Francesc Planelles a Vidreres, i Valentí Fargnoli o Lluçà Roissin per tota la comarca. Fotografies fetes per viure, com a fotògrafs professionals bona part d'ells, però també amb aquell esperit de deixar constància, de deixar document per a la posteritat, com així feia per exemple l'intel·lectual gironí Tomàs Carreras i Artau el qual creà un arxiu fotogràfic etnogràfic obtingut en la zona d'Anglès amb l'objectiu únic d'aconseguir plasmar una vida que ja s'anava: la vida al camp, la vida del camp, la vida per al camp. La Selva ha canviat, però gràcies a la munió de fotògrafs professionals i afeccionats de principis del segle XX, sabem una mica més com érem.